

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 4.

У Сомбору 15. Априла 1893.

Год. XXV.

СЕДНИЦА ВИСОКОСЛ. СРБ. НАР. ШКОЛСКОГ САВЕТА држана 17. и 18. Марта 1893.

Председава Његова Светост Патријарх Георгије Бранковић. Присутни чланови: Стеван Лазић управитељ вел. гимназије Карловачке, Теофил Димић умировљени школски надзорник, Др. Михаил Полит, Никола Ђ. Вукићевић управитељ учитељске школе Сомборске и заменик главног школског известиоца, Исидор Ћирић патријаршески и народни тајник и Др. Лазар Секулић народни подтајник као перовођа.

Прочитан је одпис преузвишеног г. кр. угар. министра за богочаст и јавну наставу од 8. Јануара 1893. Бр. 53.903. управљени на Његову Светост Патријарха, којим изјављује, да је из поднеска Њег. Светости под бр. III. С. 230/232. ex 1892. са задовољством разабрао, да је предлог учињен срб. нар. црквеном сабору, да се србска учитељска школа у Сомбору са четвртим течајем прошири и да се школа за учитељице одели од школе за учитеље; на чему своје признање Његовој Светости Патријарху изјављује, но уједно примећује, да је нужно, да обе учитељске школе добију своје вештбаонице, какве се у законском чланку 38. од 1868. §. 13. 82. и 85. као и у законском чланку 28. од 1876. §. 6. т. 7. прописује, т. ј. да вештбаонице приправничке имају бити саставни део учитељских школа, и слободне морају бити од сваког спољног уплива, па се имају управљати по оним истим прописима и педагогичко дидактичним правилима као и учитељска школа, — и услед тога поново умољава Њ. Светост, да изволи настојати, како би се уз обе учитељске школе Сомборске засебне вештбаонице установиле.

Пошто је срб. нар. сабор од г. 1892. у предлогу за уређење срб. учитељских школа поднесеном на превишњу санкцију по ком ће се како уз мушку, тако и уз женску учитељску школу засебне вештбаонице установити, овом требовању земаљског закона већ

задоста учинио: то је овај одпис в. кр. уг. министра на знање узет. Прочитано је неколико окружница в. кр. уг. министарства за богочаст и наставу, управљених на све црквене области у кр. Угарској.

В. кр. уг. министарство за богочаст и наставу јавља, да је на предлог III. Савета приправничка стипендија из закладе покојнога Ђ. Раље, у износу од 50 фор. 40 новч. за 1892/3. школску годину подарена Милану Стојшићу приправнику III. разреда у Сомборској учитељској школи.

Прочитан је одпис в. кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одјела за богоштовје и наставу у Загребу у погледу државних стипендија за приправнике православне вере. Епархијска наиме скупштина дијецезе Пакрачке држана у Априлу 1892. поднела је представку истој в. земаљској влади, у којој се жали на оскудицу на оспособљеним учитељима православне вере и држи, да би се тој оскудици крај учинио, кад би се при поделењу државних стипендија у учитељским школама у Загребу и Петрињи у достојан обзир узимали ученици Срби православне вере, на моли, да се тој потреби за доста учини. Ову је представку Школски Савет у своје време в. земаљској влади с препоруком поднео био, на које је иста висока влада одговорила ово: У школској години 1891/2. издато је на приправничке стипендије из државних средстава: 16.140 фор. а. вр. и то на приправнике у Загребачкој учитељској школи: 8.440 фор. а на приправнике у Петрињској учитељској школи 7.700 фор. а. вр. При деоби стипендија у обзир се узима најпре прилежност и успех у наукама као и морално владање ученика а тек по том стање његових родитеља; на вероисповест ученика непази се; пошто сви ученици без разлике вере имају једнако право на државну припомоћ. У осталом, да се види колико има на обе препарандије стипендиста православне вере, наводи се ово: Школске 1891/2. године по гласу дотичних извештаја у Загребачкој учитељској школи између 8 ученика православне вере уживали су *шесторица* државну подпору у износу од 560 фор. дотим од 97 ученика других вероисповести само су њих 66 уживали такве стипендије у износу 7.800 фор. У постотцима изражено, уживало је стипендије 75% православних а 68% свију осталих вероисповедника. — У Петрињској учитељској школи уживало је исте школске године између 43 православна ученика њих 36 стипендије од 3700 фор. а између осталих вероисповести од 73 ученика само су њих 39 примали стипендије у укупном износу од 4000 фор. Ово у постотцима изражено показује,

да је тамо близо 84% православних ученика уживало државну подпору, а од свих осталих ученика су само 53% такове стипендије уживали. Према томе поменута земаљска влада налази, да је жалба епарх. скупштине Пакрачке обезкрепљена, и да узрок оскудице у учитељима православне вере нележи у делењу стипендија.

На предлог дотичних епар. школ. одбора издати су декрети правилно изабраним учитељима и то:

Ивану М. Поповићу учитељу у Сентомашу, Лазару Љубојевићу учитељу у Станишићима, Душану Мокићу учитељу у Лалићима, Ирени Тешићевој учитељици у Ст. Шовах, Даринки Каракашевићевој у Фелдварцу, Петру Вуковом учитељу и Катарини Поповићевој учитељици у Србскоме-Сентмаргону, Љубици Ћисаловићевој учитељици у Сен-Ђурђу на Бегеју; Душану Радојчићу учитељу у Канаку, и Ђорђу Петровићу учитељу у Будиму.

Закључено је, да се поднесе в. кр. угарском министарству за богочаст и јавну наставу поновљена представка, да се скине са србског становништва у Сиригу противузаконити школски намет за издржавање тамошње комуналне школе, пошто Срби у том месту на своје вероисповедне школе далеко више троше, него што је то законом школским прописано.

Услед прочитаног в. одписа Његове Светости Патријарха, којим је спроведена од Њег. Светости прописана научна основа за наставу у науци вере, црквено-славенском читању и појању у вишим девојачким школама, коју је и Школски Савет усвојио, наређено је, да се Новосадској, Панчевачкој и Сомборској вишој девојачкој школи од почетка 1893/4. школске године уведе нова научна основа за наставу у науци вере, црквено-славенском читању и црквеноме појању.

На предлог заменика гл. школ. референта закључено је, да се наставни план за срб. вероисповедне школе у Угарској издати од Ш. Савата 1878. подвргне ревизији и преустроји према садашњим школским потребама и околностима.

Прочитан је извештај заменика гл. школ. референта о испитима у учитељској школи у Г. Карловцу, као и о стању ове школе и њене вештбаонице за годину 1891/2. уједно је на знање узет и извештај управе те учитељске школе за исту школску годину. — Услед тога решено је, да се у почетку 1893/4. школске године у србску учитељску школу Горњо-Карловачку примају само мушки ученици, пошто ће се школа за учитељице морати засебно установити. Они ученици који ступе на јесен у први разред ове школе

www.uma.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
ма. Ће 4 године науке слушати, пошто ће течај школски почевши од идуже школеке године трајати четири године. — Уписани пак досада у ту школу приправници и приправнице свршаваће течај за три године.

У Сомборској учитељској школи такође ће се од почетка 1893/4. школеке године течај продужити са четвртом годином за оне, који се на јесен у први разред упишу; но у овој ће се школи за сада и женске примати за приправнице, док се течај за учитељице не одели, што ће сљедовати одмах, чим уредба за учитељске школе, коју је последњи наш сабор донео, од Њ. Величанства премилостивог краља нашег потврду добије.

Православна црквена общтина у Горњем Карловцу озбиљно је позвана, да за учитељску школу тамошњу нуждне просторије даде, јер садашње тој школи уступљене просторије, неодговарају подпуно потребама учитељске школе. Не буде ли овом захтевању за доста учинила; то ће се поменута школа у Пакрац морати пренети, где постоји много удесније здање епархијско, које би за ову школу прикладно било.

Школски Савет из ове седнице решио је умолити високо-славни саборски одбор, да се о трошку народног фонда установи штампарија, која ће школске и црквене књиге издавати.

На молбу Николе Метикоша наместног учитеља у Миклушевцу, који је пре неколико година свршио други разред учитељске школе у Г. Карловцу, дозвољено му је, да може учитељски испит у истој школи положити.

Светозару Прибићевићу свршеном ученику петог реалног разреда родом из Двора у Хрватској, дозвољено је, да може ове године испит из првог приправничког разреда у Г. Карловцу положити и по том редовно науке тамо слушати.

Радисав Стојановић привр. учитељ у Денти, родом из Крушчице; са разлога што је 10 година као учитељ на задовољство дотичних общтина служио, добија на молбу своју дозволу, да може без предходних наука у први приправнички разред с почетком 1893/4. шк. године ступити.

Милан Стефановић салашки учитељ у Ади, родом из Черевиха на основу тога што је пети гимназијски разред свршио и што седам година као учитељ салашки на задовољство общтине служи, добија дозволу, да може из првог приправничког разреда испит на Сомборској учитељској школи положити.

WWW.UNILIB.RS
У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А
Осим тога решени су у овој седници још многи други предмети.

По свршетку седнице присутни чланови Школског Савета ип согроге честитали су Његовој Светости најновије превишње кр. отликовање орденом жељезне круне I. степена, којом је приликом у име Школскога Савета поздравио Његову Светост најстарији члан Стеван Лазић директор в. гимназије Карловачке са жељом, да свевишњи одржи још дуго у животу и повољном здрављу Његову Светост; на благо цркве, школе и просвете народне. На овај говор изволио је Свети Патријарх одговорити, да он у превишњем подареном му краљевском отликовању, сматра највишу милост монархову према верном му народу србском православне вере, и захвалише се Школскоме Савету на честитци изјављује, да ће он сав живот свој посветити на благо свете православне цркве, на унапређење србске школе и просвете народне.

В.

ПРОПОВЕД НА ХРИСТОВО ВОСКРЕСЕНИЈЕ.

„Где ти је, смрти, жалац? Где ти је, аде, победа? А Богу хвала, који нам даде победу кроз Господа нашега Исуса Христа“.
(I. Коринћанима гл. 15. ст. 55. и 57.)

Ономад спомињасмо и ређасмо муке и страдања Спаситеља нашег и слависмо смрт његову, јуче погреб светковасмо и оплакасмо га заједно са мајком и ученицима његовим, а данас празнујемо с веселим усклицима његово воскресеније.

Живот је одржао победу над смрћу. Две страхоте, што са смрћу иду, несташе, из гробне тмине пробија светлост наше наде у вечан живот и бескрајно блаженство. Док је извор свему животу, у гробу лежао, изгледало је, да беше превладало царство смрти, и да све жеље и надежде рода човечјег с њим заједно сахрањене беху. Али кад Христос Спаситељ раскину везе смртне, одмах и замукну стравична дрека тобожње победитељке смрти, и захорише се усклици весела из уста смртног човека, који је осећао у себи бесамртност. „Радујмо се и веселимо се у овај дан, који нам створи Господ“.

Но да би наша радост била свеснија и да би целу пуноћу среће, коју нам данашњи дан пружа, могли осетити, дајте да расмотримо у каквом одношају стоји светлост са мраком, живот са смрћу.

Страшни су весници смрти, ужасне су претње, и од оружја њезина, којим опремљена иде у бој против живота и среће, гроза те хвата. Црна војска сваковрсних невоља, болести и болова иде пред њом, а сузе, уздицаји, запева и очајање иду за њом као верна пратња. У оружници њезиној безбројне су отровне стреле, којима гађа и обара. Има ли једног покрета тела нашег, има ли посла, уживања или радости, која не може бити смртоносна по човека. И како све дркће, кад осети њезин долазак, како умукне глас радости и весеља испред њезина страховита гласа. У њезину присуству влада дубоко, немо ћутање, страх и малодушност. Тужно је погледати човека, где на самртној постељи блед, и када га изневере снаге његове, још у последњем напрезању виче за помоћ околине своје, и у том варљивом очекивању под теретом болова и мука испусти душу своју.

Влада смрти је општа. Све што живи на земљи покорила је она, и нема тога живог створа, који је из њезина рачуна избрисан. Као што травка и цвеће увене, као што се дрво осуши а живинче угине, тако и човек, господар цвећа и биља, дрвећа и животиња, мора да положи оружје испред смрти. Силне и разноврсне су жртве, које грозна смрт свакога тренутка од човека иште. Она не пита за узраст и сталеж, она не разбира, ко си и какав си, она коси без реда. Пенео одојчета, што је тек јуче угледало света, меша се са прахом старца, који се најивео овога света. Све што је од земље, мора опет у земљу — то је божја реч и закон.

Смрт често долази изненада и њеној се сили нико не може одупрети. Нађе она човека усред весеља, стигне га и у безбрижном сну ноћном, походи га усред посла и рада. Наједаред га отргне из загрљаја милих и рођених или из друштва верних пријатеља. Ретко осетимо из далека кораке њезине, ретко одмах узмемо на ум прилицање њезино, него тек кад замане руком да нас смрви. Па баш и кад је за рана приметимо, више пута су залуд сви покушаји да јој измакнемо из шака. Заман су сви лекови и лекари, напразно је упињање природе наше. Од ње нас не заклања ни младост ни јакост, ни врлина ни заслуга. Појави ли се смрт, морају да поплашено узмакну и најједрије снаге људске, и свако покушавање да јој се противимо, само је доказ крајне слабости и немоћи наше.

А како су тек страшна дела смрти. Како је то чини страшном и грозном. Кога да не прође гроза од једног само гледа на њу. Искрпљење животне снаге, престајање свију телесних радња, хлад-

ноћа и укоченост, растајање са видљивом светом, гроб и распадање — све су то дела смрти. То су знаци победе, коју она добија нада свим, што је смртно. Па онда страх, који хвата човека на умору, жеља за джим животом, везе које га спајају са онима око самртне постеље његове, и помисао да ће, када њега спусте у гроб, невоља и нужда закуцати на вратима његових — повећава болове његове; још ка тому грижа савести и страх од незнане и неизвесне будућности, све ово још страшнијим чини страшни час смрти.

Пођимо још даље, благочестиви Хришћани, упознајмо смрт са свих страна, како би јој после бедност и голотињу боље открили, не губимо из вида ни последице, које она рађа. Горки су плодови њезини и тешко оном, ко их мора окусити. Они су препун извор суза и тужњава. Како су тешки растанци, како су дубоке и неизлечиве ране сирочади, како је често ненакнадив губитак. Овде дрўга од дрўга раздвоји, две душе које су сложним животом срасле у једно тело и једну душу; онде невино и умиљато чедо уграби из наручја нежних родитеља; неодраслог и неизведеног на пут сина лиши доброг оца; неумомљеној ћерци одузме савесну и брижну мајку. Колико племенитих и корисних планова осујети; клицу племенитих дела у првом крету њихову угуши; вредан и раден човек не дочека да ужива плод труда својег — смрт га смете. На једном месту кука самохрана удовица и сиротица, а на другом нужда и невоља облећу око кућа оних несретника, који оплакују губитак својег добротвора, заштитника и путевође. Ето видите, благочестиви Хришћани, како је мрачна стаза смрти. Како је појава њезина пуна страха, и како су жалосне последице њезине силе, која само руши.

Но да ли је смрт заиста тако страшна као што изгледа? Да ли је она у очима једног Хришћанина то исто што и у очима онога, који нема вере и који у свашта сумња? Да ли је њено царство подигнуто на тврдом основу? Је ли њено трајање вечно? Данаас, када славимо ускрс из мртвих Спаситеља нас свију, не смемо друкчије веровати, него да царство њезино није вечно и да је ускрсом Господа нашег живот добио превагу над смрћу, да је смрт побеђена од живота, и да је победа живота куд и камо величанственија, славнија и постојанија него привидна и малотрајна победа смрти.

Рекосмо да је влада смрти општа и да под њом стоји све, што је смртно и пролазно, али је царство живота обилније и шире, оно захвата све ствари и које су биле, и које јесу, и које ће бити. Ништа се не сатире не умире сасвим и за навек; ништа не умире

www. што неће опет оживети и ускрснути. И у царству биља смрт је клица и зачетак нових појава и облика живота. Семе не може пре проклијати, процветати и плода донети док не умре, док га сејач у земљу не сахрани. Испод дебелог покрова снежног, када га стопе врслији зраци пролетњег сунца, зазелени се поље и цела природа сине у пријатном и раскошном руву; па и ако ће сву земљу прекрилити и запремити гробови мртвих телеса, то је само сетва за општу будућу жетву, а што сејидба буде богатија, то ће и жетва богатија и величанственија бити. На овој великој и широкој њиви божјој ни једно се семе не баца, које неће избити на видик и процветати у лепшем и савршенијем стању од пређашњег. Да, само кад изгубимо из вида да све, што једном умре, мора опет оживети, изгледа нам власт смрти општа, а у ствари није тако. Само тела, која су од земље постала, само видљива, груба земаљска одећа живих и духовних бића подложена је њезиној сили што руши и уништује. Но она снага, која их оживљава, дух, који у њима настава, не да се сатрти, он не треба да се страши смрти и пропадљивости, он мисли, живи, ради и то још племенитије и слободније, када је тамница његова разбијена и кад га смрт лиши одеће и вргне је у гроб. Само се прашина враћа натраг у земљу, од које је узета, а душа се натраг вине к Богу, јер је она његов дах и његова духа дух. Камо смрти твога жалца, камо аде, твоје победе? Како је слаба твоја моћ! Како лажна слава твоја! Ти си разрушила кућу, у којој дух борављаше, а он се испод тих развалина извукао здрав и недирнут; он и даље живи, а ти мишљаше, да си и њега сатрла.

Ако је даље сила смрти така да јој не могу одолети смртна створења, то је моћ живота још јача и неодољивија. То је сила свемогућег, коме је све могуће; то је снага вечитога и неисцрпљивога извора свега, што постоји и свега живота; то је снага творца, на чију реч из ништа, без градива небо и земља, сунце и цела насељена са свима видљивим и невидљивим живим и мртвим стварима посташе, постоје, крећу се и живе. И та сила свемогућег, којој се ништа противити не може, живи и јавља се и у сину његовом Исусу Христу, којег васкресење данас славимо. Он је живот и васкресење. Ко у њега верује, не може умрети за увек, тога ће он у последњи дан ускрсити.

Влада смрти, ма како изгледала страшна, краткога је века; а влада живота је вечна и бесконачна. Ако ће тело и тисућама

година прелећи у утроби земљиној, шта су те тисуће према вечности новог живота, где нема бола, ни растајања ни смрти. О како ће се брзо изгубити трајање смртне владе у неограниченом царству вечности, где све живи и радује се што живи, и нема се више бојати, да ће му живот у опасност доћи. Твој тријумф смрти је тријумф тренутка, и твоја победа ће, аде проћи као беснило једне бурне ноћи.

Па колико је племенитија радња живота од рада смрти. Смрт руши и обара, живот диже и ствара. Последице смрти су истина пуне ужаса, али ће их живот јачом силом својом збрисати и обратити у вечне милине и радости. Да, тамо у царству вечности ће се на ново повезати везе чисте љубави и искреног братства, и то чвршће и тешње него што се и замислити могло овде, где владају промене и пролазност. Тамо ће се опет састати све што је смрт на кратко време раставила. Тамо у царству живота спречена и задржана снага покренуће се на нов и племенитији рад, сваки дар и способност развиће се у добром правцу, свака прекинута тежња к вишој савршености наставиће се с најсрећнијим успехом, свака ће се жалост у радост, а свака часна жеља у дело преобратити.

Живот је добио победу над смрћу. Васкресенијем Христовим је ова победа изашла на видело тако јасно, да је и ограниченији умови схватити могу. К њему на сусрет кличе све што живи и што умире као избавитељу својем. Њему се радује и онај у гробу, и онај, што је тек јуче света угледао. Он је живот, у њему је извор, из којег се излива живот на све што је живело, што живи и што ће живети, те сложним гласом и мртви и живи треба да му запоју веселу песму ускршњу, да хвалу дамо Богу што нам живот дарова Господом нашим Исусом Христом.

Побожни и весели осећаји ваља да нас данас проницавају, благочестиви Хришћани. Како сад сасвим другу вредност и цену има живот у нашим очима; како друкчије сад стојимо са смрћу. После ускрсења Спаситеља нашег овај кратак и неизвестан живот само је први чин оног вечног живота, само припрема, за виши надземаљски живот. Нама, који верујемо у васкресење мртвих, смрт је прелаз, који води у слободнији, блаженији и бољи живот. Сваки прави Хришћанин радосно живи и умире, утешен и пун наде одлази са овог на онај свет. Видећи пун храм побожног народа уверен сам да поимате важност данашњега дана и да сте дошли да

www.unis.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

МУНЕНИЈА заједно и слешке благодаримо на великом добротинству, не-
Уисказаној милости и превеликој љубави његовој. Он се снисходио
Ндо човека, муке поднео, искусио смрт на крсту да нама живот
И даде. Но он је ускрсноу и живи, па зато ћемо и ми васкрснути и
В живети. Нека неверника и сумњала, нека се ужасавају од помисли
ВЕР на смрт. Пустимо их нека с грозом окрећу главу од мрачног по-
ЗИ нора, у који ће а пре а после доспети. Нас не страши сећање на
ТЕ смрт и гроб. На нашој је страни бесмртност и вечито блаженство. Амин.
ЕТСКА У Сомбору, 1893.

Милутин Гавриловић, свештеник.

БЕСЕДА ЈОВАНА ХЕНРИХА ПЕСТАЛОЦИЈА.

На Нову годину 1809.

Превео М. С. Кончар учитељ.

(Наставак.)

Љубезна дјецо, и ви треба да овога свечаногa часа уздиг-
нете ваше срце вашем небеском оцу, и да му обећате, да ћете
БИТИ његова дјеца, да ћете бити његова благодарна и одана дјеца.
Дјецо, ваша је срећа велика. У добу, кад највише дјеце пропада
у подивљалости и запуштености, имајући за учитеља свога биједу
а за путевођу свога страст, у данима, кад се много, веома много
и саме боље и сретније дјеце одвраћа од природе те оштроћом,
силом и неваљалим управљањем не васпитава, него се учи једно-
странима привиднима и моднима вјештинама, и тако су за свијет
изгубљена, не препуштате се ви подивљалости и запуштености;
биједа није у ничем ваш зли савјетник; исто се тако не употреб-
љавају у вашем васпитању опасни нагони страсти. Ми неупотре-
бљавамо ни умјетно ни намјерно ни сујету ни страх, ни част ни
срамоту, ни награде ни казне, као што то опћенито бива, да вам
покажемо, како се живи. Као светињу поштујемо ми вашу при-
роду, коју вам је Бог дао. Ви сте у нашој средини, ма куд да
вас зове божија природа, што је у вама и изван вас. Ми не тре-
бамо никакове грубе силе проти вашима способностима ни проти
вашима склоностима; ми их не сузбијамо, него их само развијамо;
ми не уносимо у вас оно, што је наше, ми не уносимо у вас оно,
што смо ми сами у себи покварили, него развијамо у вама оно,
што је у вама непокварено. У нашој средини не бије вас несрећа,
ваше васцијело биће, ваша васцијела човечност није запостављена
иза развића једне јединцате снаге, једног јединцатог погледа ваше

природе; нијесте дакле запуштени. Није нам ни на крај памети, да од вас учинимо људе, какви смо ми. Није нам ни на крај памети, да од вас учинимо људе, каква је већина наших сувременика. Ми хоћемо да budete људи, какве иште ваша природа, какве иште божанство, светост ваше природе. Оче небески, подај, да нам пође за руком, да на вама и по вама буде једном видљива и непорочна мета нашега рада. Људи, што су око нас, знаду, да нашем раду није посљедња мета ваш разум, ваша вјештина, но ваша човјечност. Не, не, није ми ни на крај памети, да употребљавам лукавост и вјештину у свом раду, као што је употребљава човјечије племе; није ми ни на крај памети, да својим радом развијам управо ниже способности човјечије природе и њезиних чулних снага. Недај Боже, ја гледам да својим радом уздигнем човјечију природу к највишем, к најплеменитијим — ја тражим да је уздигнем љубављу те знам, да је само њена света снага основ, основ развићу човјечијег племена к божанству, к светости, што је у његовој природи. Све способности духа, умјетности и увиђавности човјечије природе држим само за средства, којима се срце и љубав уздижу к божанству. Знам да се човјечије племе може оплемењивањем развити до човјечности. Љубав је једини, вјечити основ васпитању човјечије природе до човјечности. Људи се грозно варају, кад мисле да човјечију природу хоћу да развијем једностраном ученошћу, једностраним рачунањем и математиком; не, ја хоћу да је развијем свестраношћу љубави. Не, не, ја нећу знања математике, ја хоћу развиће к човјечности а то извире само из љубави. Ваш живот, сав ваш живот, дјецо моја, показује, да је коначна мета мога рада само љубав и узвишење човјечности љубављу. То ће се виђети. Неста ће заблуде, да сам тежио за чим другим до за човјечности, не, не, ја нећу знања математике, ја хоћу развиће к човјечности а то извире само из љубави. Ваш живот, сав ваш живот, дјецо моја, показује, да је коначна мета мога рада само љубав и узвишење човјечности љубављу. То ће се виђети. Неста ће заблуде, да сам својом методом тежио да сиромашни, гладни човјек добије бољи залагај хлеба. Љубазна дјецо, по вама ће је нестати. Ова заблуда није црпљена из моје особности, није црпљена из мога рада, није црпљена из мога управљања с вама, него је црпљена из часовитих мњења мојих књига, из специјалних средстава на развиће ваших способности и снага.

Ваше биће, које узвишује моје срце, опровргава ово мишљење. По испиту видио сам вас јучер само часком, мало сам с вама говорио; још и сад ми је срце пуно милине. У цијелом вашем бићу нијесам спазио ништавости механичних вјештина, које смо предузимали на вашем челу, у вашим очима, у вашим погледима,

У цијелом вашем држању опазио сам слободу, одважност, племениту тежњу вишем, к племенитом. У многимача очима сјала је милина љубави. Мир је владао вашом снагом. Ви сте били много бољи, но што сте били, били сте бољи Бога ради, но што смо ми од вас учинили. Таленти, које имате, показали су се у својој бунности, а не онаковима, какве ми у вама развијамо. Дакако да наша средства уклањају лудост, саможивост и ништавост данашњег времена. Си-ромашан треба бити у нашој средини. За право васпитање недостају нам средства, која даје богаство и милост, па ипак морамо тежити за развијањем духа и срца, на што је и створена човјечија при-рода. Ми не говоримо: „ко је рођен да гризе сијено, нека и гризе“. Ми не познајемо ни једнога човјека који би био рођен за то, да само животињски живи. Ми мислимо: „узвишене способности човје-чије природе урођене су сваком човјеку и сваком положају људ-ском“. Ми мислимо, да као што је сваки, који добро чини, угодан своме Богу створитељу, да тако сваки, коме је сам Бог дао пле-мените снаге духа и срца, угодан мора бити људима и да од њих тражи помоћи за развиће способности, којима га је Бог обдарио. С тога олакшавамо средства за ово развиће и с тога се ослањамо на свету снагу љубави. Дјецо, да та љубав у вама расте и у вама се учвршћује, то је све, што употребљавамо за нашу мету. На-става као таква и сама по себи не ствара никакве љубави, исто тако као што не ствара ни мржње. С тога није ни битност васпи-тања. Љубав је та битност. Она је једини вјечити источник божан-ства, које је у нама, она је стожер, од кога произлази сва битност васпитања. Сва настојања, да вас оразумимо, сва настојања, да вас извјештимо, ма колика била настојања и с ма коликом вјештином и с ма коликом снагом да се употребљавају, све је то узалуд, ако нијесу основана на божаственој снази љубави. Све да човјек може да пренаша брда, кад нема љубави, неби био ништа друго до ковина, што звучи и прапорац, који звечи. Дјецо моја, да у себи развијете какву му драго снагу, ваша је вриједност само онда стална, ваша је вриједност само онда велика, кад у себи развијате љубав. Основно васпитање чо-вјечијеприроде васпитање је човјечијег племена у љубави, али не вас-питање мртвој љубави, не, то не, оно је васпитање човјечије природе правој, живој плодотворној љубави. Као год што љубав уздиже чо-вјечије племе срцем к Богу, тако му васпитањем његових духовних и тјелесних снага даје човјечанска средства за виши божанствени живот. Природним развићем доводи она ове човјечије снаге у су-

гласје с божаственошћу, што је у нашој природи, с небесношћу срца, с љубављу, с благодарношћу, с повјерењем и с вјечнима слутњама вјечности и бесконачности, које срце наше предосећати знаде. Љубав у склад доводи моралне интелектуалне и тјелесне снаге наше природе и овим складом прави од нас људе; без ње не може човјек никад да постане правим човјеком; без духовнога и тјелеснога васпитања, које није основано на љубави и из ње не проиходи, не може нико бити човјек у достојном смислу ријечи те; човјечност је дакле, човјечност је само, драга младежи, која си ми повјерена, чему хоћемо да те научимо а која се оснива на љубави а која из ње извири. Ми не познамо никаква стожера у управљању с вама до љубави, до наше љубави, до ваше љубави, до божаствене љубави, до човјечанске љубави. Ма шта да радимо, ма шта да вама радимо, љубав је посљедња мета нашега рада; ни наше вањско учење нема никакве друге мете.

(Свршиће се.)

ИЗЛОЖБА УЧИЛА У ЗАГРЕБУ

и трећа опћа скупштина „Савеза учитељских друштава.“

На I. кату Галерије ту је изобилан рад учитељског друштва *Заједнице* у Осјеку ово је друштво заслужило особиту похвалу за своје изложке где се је међу овдашњим учитељством одликовало, пресједник друштва Пенић изложио је свој практични рад о пчелама и све што је нужно и примјере за оплемењивање воћака шкољиве зарезнике воћакама и непријатеље пчела и оруђе за помолошки врт. Од чланова исте заједнице изложено је као: збирка амфиба, морских и сладководних риба и других животиња у шпиритусу, особито је очигледно изнето развитак жабе од мрмољка па до подпуног тјелесног усавршења, у два ормарића уређена је збирка пужа и шкољка, и збирка руда и разних биљки како користних тако и шкољивих, збирка шумског дрвећа и грмља и збирка биља за I. раз. о којима се предаје при очигледној настави које су врло веште препариране, нарочито је лепо збирка тица, птица пјевица. Учили за писочитање са растављеним стаклом, учила за обучавање у рачунству, облика за геометрију, плочу за билежење одсутних и немарних ученика, звонце за сталку којим приучава ученике да стану у читању код тачке, прегледалицу за ручни рад од I. до IV. раз. све по прописаној основи. — Видила се и збирка семена и мирођија, једна мала кућица и на њој громовод да се тумачи деци при предавању сировачања електрицитета. Спремиште за мале тим се спремиштем чувају и штеде учила, stroj за скупну обуку у женском ручном раду; пластички земљовиди појединих дјелова Хрв. и Слав. и по томе би укратко извели изложбени рад Заједнице у Осјеку

У I. и II. дворани налазе се изложци А. Пихлерове из Беча које тврдка има велики избор и најлепши учила за очигледну наставу, историју,

www.земљопис, рачун, природопис, физику и геометрију. У трећој дворани изложци тврдке Калдерони и др. из Будимпеште ту су многи изложци за писање, модели за физику и хемију. У дворани IV. изложили су високо кр. угарско министарство за богоштовје и наставу, тискара кр. уг. свеучилишта, земаљски музеј, државни педагогич и Гутконф Ђуро управитељ радионице педагогиума у Будимпешти доиста врло лепе изложке као слике за очигледну наставу, зидне плоче за читање, рисарске предложке, науковне књиге за основне школе и учитеље; физикалне зидне плоче, велики и мали земљовиди, узорци ручног рада, учила за рачунство, школски грађевни нацрт. Од књига је изложено 15 комада сами српски који се употребљују у Угарској по школама модели у резбарији и столарији (из Францеске) из Линског из Шведске које се по школама у Угарској учи.

Кренимо се у другу галерију наићемо на велику збирку женског ручног рада, и моделе и оруђа за приређивања лана и конопље, што је тако поређано да ће деца лако схватити о приређивању лана и конопље, народне тканине и начин ткања. (Наставиће се.)

НЕКРОЛОГ.

Велько П. Анокић, учитељ србске православне вероисповедне школе у Мостару преселио се у вечност после кратке и тешке болести у Мостару 17. Марта о. г. у 21. години млађаног свог живота. Покојник је рођен у Митровици, где је народну и реалну школу свршио, а по том је слушао педагогијске науке у учитељској школи Сомборској, где је испит за учитељско оспособљење 1891. положио. — Сарањен је 18. Марта после свечаног опела у саборној цркви Мостарској на тамошњем православном гробљу уз велико саучешће православне србске общине Мостарске, која је посмртним листом кончину свог учитеља објавила.

Софија Жекићева ћерка г. Стевана Жекића отличног учитеља и управитеља школског у Старом Бечеју, преминула је у цвету младости своје у 23. год. живота, 18. Марта у наручију добрих својих родитеља. Ово је већ други тешки удар, који је у неколико година постигао уваженога пријатеља и врстног сурадника нашег и његову верну супругу а изврстну учитељицу госпођу Марију рођену Протића. Бог нека утеши ожалошћене родитеље, а покојници нека дарује блажено насеље у рају небесном!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Зидње учитељске школе и воштбаонице у Сомбору. Из поузданог извора дознајемо, да ће Његова Светост Патријарх *Георгије Браиковић* о свом трошку сазидати на месту садашње учитељске школе у Сомбору ново велико школско здање, у коме ће се сместити мушка четири разредна учитељска школа, са воштбаоницом својом и свима другим потребним просторијама а по околностима и основна мушка школа Сомборска, тако, да се у просторијама црквено общинског великог дома где је сад мушка школа Сомборска

смештена, привремено могу сместити 4 разреда основати се имајуће учитељичке школе.

Дар Сомборске штедионице сиротој школској деци. Сомборска штедионица је, као и прошле, тако и ове године у седници својој од 12. Јануара о. г. поклонила од својег чистог прихода сто и педесет форинти а. вр. на зимњу обућу и одећу сиромашних ученика и ученица Сомборских србских народних школа, који је новац председник м. школског одбора благајни срб. црквене общтине Сомборске предао.

Р А З Н О.

Дарови школама и учитељима. Преч. г. Никола Беговић прота у Г. Карловцу изволио нам је послати предплату за два примерка Школ. Листа, од којих се један шаље као његов дар србској школи у Добоју у Босни на адресу учитеља г. Бошка Костића, а други се шаље србској школи у Угљевуку код Бјелине у Босни на адресу учитеља Милоша Милојевића.

Списак имена прилагача и добровољних прилога, скупљених приликом св. Савске, приправ. беседе у Сомбору 1893. г. (Наставак.) По 1 ф.: Најпреч. г. Јован Вучковић протопрезв. и рект. св. богословије у Карловци, г. Јоца Миланковић трг, г. Ђура Маширевић, др. Стеван Поповић лечник, др. Ђена Павловић адв., г. Сава Теодоровић трговац, г. Степа Цветковић трговац, г. Милан Николић, г. Чета Милутиновић трговац, г. Енгел Мор трговац, гђа Даринка Стојшић из Панчева, г. Паја М. Бикар, гђа Софија Маширевић, г. Јосип Колар књи- жар, г. Владан Теодоровић, гђа Олга Ференчевић, г. Стеван Арсеновић учи- тељ, г. Евђеније проф. Ковачић г. Ирина Вујић Карловци, г. Марко Матић Карловци, гђа Ленка Дунђерска, гђа Јовановићка, гђа Давидовићка, гђа Олга Павловић, гђа Љубица Поповић, гђа Лекса Бикар, др. Мартон Јожеф, Преч. г. Милутин Гавриловић, др. Вадаш лечник, г. Тим Јожеф, г. Јован Ракин тотор, г. Стеван Рус Мапојловић, гђа Миланковићка, г. Ђока Бркић занатл., г. Ш. Вагеман, г. Степа Н. Теодоровић, г. Меркси, гђа Наталија Ђорђевић, гђа Емилија Кртеканић учитељица, г. Емил Деметровић званичник, г. Ратко Жига, г. Јован Стојановић сликар, г. Стеван Лазић економ, гђа Јулиана Вујић, г. Сабо Ференц, г. Младен Ратар, гђа Алек. Груићева, г. М. Силашки учитељ, г. Ј. Вујић, г. В. Аперлић гостионичар, г. Хегедиш апотекар, г. Мирко Поповић званичник, гђа Десимирка Калићева. (Наставиће се.)

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

(на приказ уредништву Шк. Листа примљене.)

„Песник и вила“ од Николе I. Цетиње државна штампарија 1892.

„О св. Јовану Владимиру“ исторично књижевна цртица написао Димитрије Руварац парох земунски. У Земуну 1892. Штампарија Симе Пајића.

Летопис „Матице Српске“ уређује А. Хаџић свеска друга и трећа у Н. Саду. Штампарија Браће М. Поповића. Цена сваке свеске 70 новч.

„Жена, као домаћица, сузруга и мати“, говорио на забави добротворне задруге Сентомашких српкиња 6. фебруара 1893. у Сентомашу Ђура Страјић свештеник. У Н. Саду. Издавачка књижарница и штампарија А. Пајевића 1893. Цена 20 новч.

„Земљопис“ за IV. V. и VI. разред нар. школа написао Андрија Варђаш кр. школ. надзорник. С мађарског превео и за употребу у срб. школама удесио Ђока П. Поповић ур. ављајући учитељ. Панчево 1892. накладом књижаре Браће Јовановића. Цена 25 новч.

„Приповетке Дра Стеве Димитријевића у Новом Саду. Издавачка књижарница и штампарија А. Пајевића 1893.“ Између ретких србских оригинала ово је један. У књизи овој има на 184 стране велике осмине 15 приповедака, које читајући, свако ће се сладити једрим хумором, и одушевљавати са њиховом чисто народном тенденцијом. Уз књигу додат је и уметнички израђен лик покојног писца ових приповедака. Књига је ова штампана у ограниченом броју и издана је у спомен покојников, по наруци удовице његове гђе Данке Јовановићеве. Цена књизи 1 фор. авр.

„Споменак“ лист за забаву и поуку српској деци, излази од почетка ове године месечно једанпут у Панчеву. Уредник му је г. Иван Мартиновић учитељ. Предплата се шаље г. Вељку Константиновићу учитељу у Панчеву. Цена је 1 фор. а. вр. За Србију 2½ динара.

„Витез“ лист за привреду и витештво. Орган свих пет кола јахача у Београду, излази двапут месечно. Цена годишње за Србију 6 динара, за остале земље 8 динара. Година V.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Родољубивом господину *Нестору ил. Миковићу* учитељу у Сентомашу.

Племенити господине!

Слободна сам, да Вам на врлом дару — „Школеком Листу“ — моју најискренију захвалност изјавим.

У Крушчици, 1. Априла 1893. год.

С особитим поштовањем јесам

Даринка Томића, учитељица

Умољавају се сви они који „Школски Лист“ примају, а за које није претплата послата, да код дотичних општина пожуре да нам овогодишњу, односно и дужну предплату од прошлих година, за коју су већ и опоменуте биле, што скорије припошљу, како би се лист уредно издавати могао.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.